

MALMÖ HÖGSKOLA

Fakulteten för lärande och samhälle

Examensarbete
15 högskolepoäng, grundnivå

Karriärdrömmarna – lever de kvar?

- En studie om nyanlända SFI-elevers framtidsdrömmar i Sverige

Career dreams – do they still exist?
- A study in SFI-student future dreams in Sweden

Therese Jensen
Michaela Pilz

Studie- och yrkesvägledarexamen 180hp

Handledare: Ange handledare

Datum för slutseminarium 2013-12-20

Examinator: Jan Andersson

Handledare: Laid Bouakaz

Sammanfattning

Syftet med detta examensarbete är att undersöka nyanlända SFI-elevers karriärdömmar i Sverige, vilka de är och hur de uppnås i Sverige. Vidare är syftet att undersöka vilka möjligheter och begränsningar det finns för att uppnå dessa. Frågor som ställs är vilka uppfattningar om karriärdömmar de nyanlända SFI-eleverna har i Sverige, samt vilka möjligheter och begränsningar det finns för att uppnå dessa i Sverige. För att undersöka detta har vi använt oss av den narrativa livsberättelsemetoden, och utfört intervjuer med sex nyanlända SFI-elever. Studiens teoretiska utgångspunkter är Hodkinson och Sparkes teori om Carrership, och Abdelmalek Sayad's teori om att "varje invandrare är en utvandrare". Uppsatsens huvudresultat visar att det finns kontraster och skillnader mellan respektive hemland och Sverige när det gäller synen på betydelsen av utbildning för att kunna arbeta med något. Ett annat resultat visar att en kunskap i svenska språket är av betydelse för att kunna bli delaktig i det svenska samhället, samt för att skaffa sig ett arbete. Ett sista resultat visar att hemlandets drömmar om utbildning och arbete lever kvar, hos de nyanlända SFI-eleverna, även i Sverige.

Nyckelord: framtid, karriär, nyanlända, SFI, svenska språket.

Ett stort TACK!

Till vår handledare Laid Bouakaz som har låtit oss ta våra egna vägar i detta examensarbete. Tack för den tid som du lagt ner på oss och på vår uppsats. Dina tankar och kommentarer har hjälpt oss på vägen till att denna uppsats har blivit klar. Vi vill även tacka de SFI-elever som ställde upp på våra intervjuer, och de studie-och yrkesvägledare som hjälpte oss att finna dessa elever. Vi är tacksamma för den tid ni lade ner på oss och det engagemang ni visade under de två dagarna vi var hos er och utförde intervjuerna. Under de månader som examensarbetet har fortlöpt, har vi arbetat med samtliga delar tillsammans, och hjälpt varandra i vått och torrt. Vi har haft olika idéer som vi bollat fram och tillbaka, för att sedan kunna göra en bra slutsats av de olika delarna. Och vi är mycket nöjda med vad de många månadernas slit har resulterat i!

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	7
1.1 Syfte och frågeställningar.....	8
1.2 Avgränsning.....	8
1.3 Begreppsförklaring.....	9
1.4 Disposition.....	9
2. Tidigare forskning.....	10
2.1 Att komma till ett nytt land.....	10
2.2 Skola och svenska språket.....	12
2.3 Sammanfattning och diskussion av den tidigare forskningen	13
3. Teoretiska utgångspunkter.....	15
3.1 Hodkinson och Sparkes teori om Careership	15
3.2 ”Varje invandrare är en utvandrare”.....	16
3.3 Sammanfattning och diskussion av valda teoretiska utgångspunkter	17
4. Metod och material.....	18
4.1 Narrativ metod och livsberättelse.....	18
4.2 Studiens urval.....	19
4.3 Tillvägagångssätt	19
4.4 Datainsamlingsmetod	21
4.5 Bearbetning och etiska överväganden.....	21
5. Resultat	23
5.1 Presentation av sex nyanlända SFI-elever.....	23
5.1.1 Fatima	23
5.1.2 Amine.....	24
5.1.3 Caasho.....	24
5.1.4 Amela.....	25
5.1.5 Minoo.....	25
5.1.6 Muhammed	26
5.2 Redovisande resultatpresentation	26
5.2.1 Kontraster och skillnader vid utbildning och arbete	26
5.3 Betydelsen av att lära sig svenska språket	28
5.4 Hemlandets karriär- och framtidsdröm lever kvar i Sverige	29

5.5 Sammanfattning av resultatet	32
6. Analys.....	33
6.1 Kontraster och skillnader vid utbildning och arbete.....	34
6.2 Svenska språkets betydelse för att nå drömmar.....	35
6.3 Hemlandets karriär- och framtidsdröm lever kvar i Sverige	36
6.4 Sammanfattning av analysen.....	37
7. Diskussion	39
8. Referenslista.....	43
9. Bilaga.....	46
9.1 Intervjuguide	46

1. Inledning

Om man vill så kan man klara det. Man måste vara intresserad först och sen kan man försöka. Och om man vill så kan man klara sina mål. Jag vet att det är en lång väg, kanske det tar 10 år, men jag vill. Jag vill promenera den vägen. (Minoo)

Idag kommer människor från världens olika hörn till Sverige för att bosätta sig. Vi kan idag se att det i det numera mångkulturella svenska samhället finns människor med många olika etniska bakgrunder representerade. Människorna har av olika anledningar brutit upp från sitt hemland för att börja ett nytt liv i ett nytt land (Wigg 2008:5). Väl i Sverige startar en kamp för många av de nyanlända migranterna att bli delaktiga i det svenska samhället. Detta görs dels genom att de går på SFI-verksamheten, där de får grundläggande kunskaper i svenska språket. Det kan även innebära att de hamnar i något av arbetsförmedlingens etableringsprojekt för nyanlända. Projekten har som mål att, genom olika individuella insatser, påskynda inläringen av svenska språket och på så sätt ge den nyanlända ökade förutsättningar att etableras i arbetslivet (Arbetsförmedlingen 2013). De strukturella inkörsportar till det svenska samhället till trots, undrar vi vad som händer med de nyanländas framtidsdrömmar om karriär när de byter land? Finns det några drömmar om utbildning och arbete, och lever de i så fall kvar även i Sverige? Till detta examensarbete vill vi med andra ord lämna det strukturella bakom oss, för att undersöka det som är universellt för alla människor, nämligen framtidsdrömmar och de eventuella motiv människor har för att uppnå dessa.

Idén till studien uppkom efter att en våra kursare, som varit på praktik på en SFI skola, under ett föredrag berättade för klassen om de karriärdömmar som SFI-eleverna hade med sig från sina hemländer och de begränsningar och möjligheter de såg i att uppfylla dessa. En tanke väcktes att låta detta bli vårt ämnesområde till det kommande examensarbetet.

Studier och forskning kring nyanlända SFI-elevs framtidsdrömmar är ett ämne som inte berörts i större utsträckning. Mycket av den tidigare forskningen som gjorts inom ämnesområdet har berört uppbrottet från hemlandet och nystarten i ett nytt land. Detta har gjorts av forskare som Ehn (2000), Franzén (2001) och Wigg (2008). Annan tidigare forskning som gjorts inom studiens ämnesområde fokuserar på nyanlända och behovet av att gå i skolan och lära sig svenska språket för att bli delaktiga i samhället. Forskning som utgår från detta har gjorts utav

Blob (2004), Rooth & Åslund (2006) och Bunar (2010). Med anledning av den tidigare forskning som gjorts har vi valt att fokusera på de nyanlända SFI-elevernas karriärdrommar i Sverige. Studien bygger på intervjuer med sex nyanlända SFI-elever. Intresset ligger i att undersöka om hemlandets drömmar om utbildning och arbete lever kvar i Sverige.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att undersöka vilka karriärdrommar nyanlända SFI-elever har i Sverige. Vidare är syftet att undersöka vilka möjligheter och hinder de nyanlända SFI-eleverna ser på deras framtidsdrömmar om karriär i Sverige.

Våra frågeställningar är:

- Vilka karriärdrommar har de nyanlända SFI-eleverna i det nya landet Sverige?
- Hur ser möjligheterna ut för de nyanlända SFI-eleverna gällandes deras framtida karriär i Sverige?

1.2 Avgränsning

Vår studie berör nyanlända SFI elever i 20-årsåldern och deras framtidsdrömmar i Sverige. Vi anser att i 20-årsåldern börjar människor fundera på sin framtida karriär och hur de kan uppfylla den, därmed var ålderskategorin av vikt för studien. Fokus riktar sig till nyanlända elever eftersom de har brutit upp från sina hemländer och de karriärdrommar de hade där. Nu har de kommit till Sverige och intresset ligger i att se om framtidsdrömmarna lever kvar, även i det nya landet. Intresset ligger även i att undersöka vilka möjligheter och begränsningar eleverna ser i att uppfylla sina karriärdrommar. Eftersom vår studie är begränsad både i omfattning och tidsmässigt har vi valt att intervjua sex nyanlända elever på en SFI-skola i en mellanstor stad i Skåne. Vi ansåg att antalet elever var relevant för studiens omfång. Eftersom vi bedömde det som att många tidigare studier och forskning har gjorts i större städer, valde vi att istället flytta fokus till en mellanstor stad i Skåne.

1.3 Begreppsförklaring

En del ord är återkommande i uppsatsen och betydelsefulla för helheten av studien, därför väljer vi att förklara följande ord: karriär, nyanländ elev och SFI.

- Den definition av begreppet **karriär** vi väljer att använda till vår studie är ”att vinna snabb befordran, och stiga i graderna”, det vill säga att ”utvecklas i snabb takt” (Svenska akademien 2013).
- Begreppet **nyanländ elev** innebär, enligt Skolinspektionen ”elever som inte har svenska som modersmål och inte heller behärskar det svenska språket och som anländer nära skolstarten eller under sin skoltid” (Skolinspektionen 2009).
- **SFI** är en förkortning för ”svenska för invandare” vilket är en verksamhet där elever som har fått uppehållstillstånd får baskunskaper i svenska språket, samt en inblick i hur det svenska samhället fungerar (Skolverket 2013).

1.4 Disposition

Uppsatsen består totalt av sju kapitel. Kapitel ett består av inledningen där ämnet för studien beskrivs och problematiseras. Där förklaras även studiens syfte och frågeställningar. Avgränsning och begreppsförklaringar förekommer också i detta kapitel. Kapitel två består av den tidigare forskning som gjorts inom ämnesområdet. Där presenteras tidigare forskning från tre olika böcker samt en avhandling, en översiktsstudie och en forskningsöversikt med 10 års marginal (från år 2000 t.o.m. år 2010). I kapitel tre presenteras två teoretiska utgångspunkter som används för att tolka resultatet i analysen. I kapitel fyra beskrivs den metod som använts i vår studie. I kapitel fem redovisas resultatet av studien i form av levnadsberättelser utifrån våra informanter. Kapitel sex innehåller studiens analys där resultatet, tidigare forskning och de valda teoretiska utgångspunkterna knyts ihop och ger svar på syftet och våra frågeställningar. I kapitel sju diskuteras studiens avkastning samt möjligheter till vidare forskning i ämnet. Sedan följer käll- och litteraturförteckning, samt bilaga.

2. Tidigare forskning

En överblick över tidigare forskning visar att det inte tidigare gjorts många studier och forskning kring nyanlända och deras framtidsdrömmar i Sverige. Vid en genomgång av de studier och den forskning som gjorts har det visat sig finnas en kunskapslucka inom det berörda ämnet. Istället har vi fått använda oss av närliggande studier som har en viss koppling till det berörda ämnesområdet. De studier som gjorts berör nyanländas upplevelser av, dels migrationen och dels av upplevelsen av att börja ett nytt liv i ett nytt land. Andra studier som gjorts inom ämnesområdet behandlar nyanlända elever och deras behov av skolgång och kunskap i svenska språket. Vi har valt att titta närmare på studier som gjorts av Siv Ehn (2000) Elsie C. Franzén (2001), Mathias Blob (2004), Dan-Olof Rooth och Olof Åslund (2006), Ulrika Wigg (2008) Nihad Bunar (2010). För att få en god struktur och en lättare överblick över ämnet är kapitlet är uppdelat i två avsnitt. Det första avsnittet berör nyanlända, migrationsprocessen och att komma till ett nytt land. Det andra avsnittet handlar om nyanlända elevers skolgång och behovet av att lära sig språket. Kapitlet avslutas med en kort sammanfattning och diskussion om den forskning som tidigare gjorts.

2.1 Att komma till ett nytt land

I en studie som gjorts om flyktingars möte med Sverige belyser samhällsforskaren Siv Ehn (2000) flyktingars öden, erfarenheter av det svenska samhällslivet lärdomar kring språk och identitet under deras första tid i Sverige. För att kunna åstadkomma detta har författaren utfört fyrtio intervjuer med flyktingar från Bosnien, Iran, Kurdistan och Somalia. I studien framkommer det att informanterna förlorat sin identitet när de tvingades fly. Informanterna vittnar om att när det gamla livet och vardagsbestyren som fanns i hemlandet inte längre, existerar finns det inget som bekräftar ens identitet och "jaget" längre. När de hamnar i den här situationen måste de erövra sin identitet på nytt, med nya verktyg. Ett av resultaten i studien visar att den största källan till integration och delaktighet i det svenska samhället är att få ett jobb samt lära sig språket. Dessa två faktorer ihop betyder en delaktighet i samhället.

En annan studie som berör individers byte av land men som inriktar sig på individens

psykologiska process vid detta skeende är *Att bryta upp och byta land* (2001). Psykologen Elsie C. Franzén belyser de psykologiska reaktionerna och känslorna hos individer som byter land. Franzén gör en levnadsbeskrivning av fyra informanter (två från Afrika, två från Finland) för att undersöka ämnet. Teman som behandlas i studien är: identitetsförluster, språksvårigheter, flyktingskap, främlingsfientlighet, och problem med att finna arbete. Följande teman har informanterna fått beskriva hur de upplevt det, och vilka känslor och reaktioner som uppstått. Franzéns resultat visar att det finns olika orsaker till varför människor väljer att migrera. För individen betyder migrationen ett uppbrytande från invanda normer och den kultur de är vana vid. I nya landet uppstår en kulturkrock där migranten måste lära sig nytt språk och samhällsorientera sig.

Ytterligare en studie som handlar om uppbrytandet från hemlandet och processen att börja om i ett nytt land berör Ulrika Wigg i sin avhandling *Bryta upp och börja om - Berättelser om flyktingskap, skolgång och identitet* (2008). Där belyser Wigg det faktum att varje år flyr människor från sina hemländer på grund av krig och andra svårigheter. Många av de migranter som kommer till Sverige stannar kvar i Sverige och blir en del av samhället och skolvärlden. Studiens syfte är att ta upp hur unga människor upplever sina erfarenheter kring att tvingas bryta upp från landet de kommer ifrån och starta om i ett nytt land under skoltiden. Wigg ställer frågan: Vad händer med en människa som rycks upp med rötterna och tvingas fly till ett främmande land? Studien är uppbyggd och strukturerad kring tre begrepp: identitet, livschanser och globalisering. Med identitet syftar Wigg på en meningsskapande process där individen ifrågasätter och utmanar sig själv för att hitta sin plats i samhället. Med globalisering syftar författaren på att traditioner förvinns när människor migrerar. När människor inte har traditionerna som sätter ramarna för det vardagliga livet och bestämmer normer, måste de hitta andra sätt att tolka det vardagliga livet och bygga sin identitet på. Med livschanser syftar Wigg på de olika möjligheter individen har i samhället under ett visst tidsperspektiv. Alla människor har olika livschanser som beror på vart i världen man bor, hur ens familjeförhållande ser ut, normer och det socioekonomiska förhållandet. Studiens resultat har visat att identitet, familjeförhållanden och vänskap är viktiga teman för den första tiden i Sverige när migranterna börjar om sitt liv och börja skolan här.

2.2 Skola och svenska språket

I en översiktsstudie som gjorts om skolintroduktionen för nyanlända flykting- och invandrabarn i fyra storstadskommuner redogör Mathias Blob (2004) för invandrare och flyktingars första tid i Sverige och att det finns en stor osäkerhet hos dem då de ska lära sig ett nytt språk. Syfte med undersökningen är att belysa förhållningssättet i Sverige och Danmark om skolintroduktionsprogram för nyanlända invandrare och flyktingar. Blob belyser vikten av att de invandrabarn som befinner sig i skolåldern är viktiga att få in i utbildningssystemet så fort som möjligt, så de inte försämrar sina chanser att komma in i samhället. De nyanlända flyktingarna som precis ska börja utbildning har inte samma erfarenheter av det svenska utbildningssystemet som de har från sitt eget hemland. En del elever har lång skolerfarenhet medan andra knappt har börjat i skolan i sitt hemland. Problematiken, menar Blob, är att de nyanlända eleverna har ett behov av att lära sig språket, men den svenska grundskolan har stora problem att ge dessa elever en givande utbildning. Blob har kommit fram till att det förekommer stora skillnader i skolintroduktionen kommunerna emellan i Sverige. Det finns också ekonomiska samt lärarkompetensproblem kommunerna emellan.

Att det finns stora skillnader på arbetsmarknaden mellan svenskfödda och olika grupper av utrikesfödda, och att detta kan bero på en brist på kunskap i svenska språket hos de sistnämnda, belyser forskarna Dan-Olof Rooth och Olof Åslund i boken *Utbildning och kunskaper i svenska* (2006). Författarna menar att invandrare inte har samma möjligheter till utbildning och arbete som en svensk har. Invandraren får oftast ett mindre betalt och mindre kvalificerat jobb än de jämförbart infödda. Författarnas syfte med studien är att undersöka om sysselsättningen och inkomsten hos infödda svenskar och olika grupper av utrikes födda med antal år av utbildning, varierar. Författarna har kommit fram till att det är viktigare för en invandrare än en infödd svensk att ha en bred utbildning för att etablera sig på arbetsmarknaden. Författarna belyser att nyckeln till att få ett arbete och en bra inkomst är en bra utbildning. Även kunskap i det svenska språket är av betydelse för att kunna ge individen en bra grund att stå på oavsett om det gäller ett hög- eller låg kvalificerat yrke.

Ännu en studie som handlar om nyanlända och den svenska skolan är den aktuella forskningsrapporten *Nyanlända och lärande – en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan* (2010) som sociologen Nihad Bunar har utarbetat på uppdrag av Vetenskapsrådet. Fokus ligger på elever och barn som av olika anledningar lämnat sina

hemländer och migrerat till Sverige och som går i svensk skola. Den gemensamma nämnaren för alla dessa elever är att de är nyinvandrade i Sverige och nybörjare i den svenska skolan. Dessa två faktorer för med sig utmaningar, möjligheter och svårigheter för både individerna och deras familjer samt för skolorna och deras personal. Syftet med forskningsöversikten är att kartlägga och diskutera aktuell forskning om nyanlända elever i Sverige och deras lärande samt att identifiera kunskapsluckor i forskningen om dessa elever. Bunnar ställer bland annat frågorna: Hur ska undervisningen organiseras och användas för att ta till vara på de nyanländas kunskaper? Vad vet vi om dessa elever och deras utbildningsgång? Vilka kunskapsluckor finns det? Forskningsöversiktens resultat visar att skillnader i föräldrars utbildningsbakgrund, bostad, socialt nätverk och jobbstatus i Sverige betyder mycket för elevernas integration i skolan och för deras skolprestationer. Även hur länge eleverna gått i skolan innan de kom till Sverige har betydelse för hur väl eleven kommer in i den svenska skolmiljön och uppvisar bra resultat. Bunnar menar att den svenska skolan är i behov av fler lärare och pedagoger med utländsk bakgrund, och att lärarna utbildas i mångkultur för att stärka de nyanlända elevernas självförtroende och motivation.

2.3 Sammanfattning och diskussion av den tidigare forskningen

Av den tidigare forskning vi funnit om nyanlända i anknytning till karriär och framtid ser vi att de delas upp i två olika inriktningar där den ena är inriktad på processen att skapa sig ett nytt liv i ett nytt land, och den andra är inriktad på behovet av att gå i skolan och skaffa sig kunskap i svenska språket. I den första inriktningen hittar vi en studie som gjorts av Siv Ehn och som berör flyktingars första tid i Sverige. Studien anser vi är behjälplig för att ge oss en inblick i hur de nyanlända SFI-eleverna tänker om sin situation i det nya landet, när det gäller att förlora sin identitet och skapa sig en ny identitet i ett nytt land. En studie som kan hjälpa oss att förstå den psykologiska processen som migranter går igenom då de byter land har gjorts av Elsie C. Franzén. En tredje studie inom ämnesområdet är Ulrika Wiggs avhandling där inriktningen ligger på migranter och deras omstart i samhället. Eftersom vår studie bland annat också berör omstarten i det svenska samhället anser vi att avhandlingen kan vara behjälplig för att förstå hur nyanlända elever utmanar sig själva för att hitta en plats i samhället.

I den andra inriktningen hittar vi Mathias Blobs översiktsstudie som behandlar flyktingars

första tid i Sverige och den osäkerhet kring inläringen av svenska språket som finns hos dem. Eftersom studien visar att det är viktigt för nyanlända flyktingar att lära sig svenska språket för att få en utbildning som sedan leder till arbete, anser vi att det finns en koppling till vår studie då vi tror att inläringen av språket har en betydelse för att nå framtida karriärdrommar. Dan-Olof Rooth och Olof Åslunds studie kan hjälpa oss att förstå vikten av kunskap i det svenska språket för att få en bra utbildning och därmed inkomst. För att den svenska skolan ska kunna leverera kvalitet i skolundervisningen för de nyanlända, menar Nihad Bunar, att det krävs kartläggning av behoven i skolan. Forskningsöversiktens resultat anser vi kan hjälpa oss att förstå hur de nyanländas utbildningsbakgrund påverkar inlärningsprocessen i det svenska språket.

Sammanfattningsvis belyser den tidigare forskningen de processer migranter går igenom vid byte av land och omstarten i ett nytt land. Forskningen visar även på betydelsen av att lära sig det svenska språket för att skaffa sig en utbildning och ett arbete och därmed bli en del av det svenska samhället. Med vår studie hoppas vi bidra med en förståelse för de nyanlända SFI-elevernas individuella karriär- och framtidsdrömmar, samt de möjligheter och begränsningar som de skapar för sig själva.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel redovisas två teoretiska utgångspunkter som vi anser vara av vikt för att uppnå syftet med studien samt för att få svar på studiens frågeställningar. De teorier vi kommer att använda oss av till vår studie är Hodkinsons och Sparkes Careership teori, och Abdelmalek Sayads teoretiska utgångspunkt om att ”varje invandrare är en utvandrare”. Dessa teoretiska utgångspunkter anser vi vara av betydelse för vår studie eftersom de berör samtliga delar av informanternas livsberättelser och kan vara till hjälp för att få en klarhet i deras tankebanor kring framtidsdrömmar i Sverige.

3.1 Hodkinson och Sparkes teori om Careership

Hodkinson och Sparkes careership teori är en karriärteori som baseras på att individens karriärbeslut inte kan förstås om inte individens livshistoria förstås. Careership har utarbetats genom att forskarna har sett skillnader hos individen genom olika karriärval de gör utifrån faktorer som kön, etnicitet och socialklass (Lundahl 2010:25–27). Teorin om careership har sin utgångspunkt från Pierre Bourdieus teori om kapital, fält och habitus. Med *kapital* avses lärodomar och kunskaper som individen samlar på sig vid olika sammanhang i livet, det vill säga på olika *fält*. Teorin inriktar sig på det kulturella, ekonomiska och sociala kapitalet. Det kulturella kapitalet är det som individen samlar på sig om kultur, genom exempelvis tidningar, sociala medier och tv. Det ekonomiska kapitalet är de ekonomiska investeringar individen gör eller har med sig från födseln (Lundahl 2010:100). Det sociala kapitalet kan exempelvis fås genom sociala kontakter i ens omgivning (Carle 2010: 408). När individen sedan använder sig av det insamlade kapitalet vid olika situationer blir det individens *habitus*. Habitus utvecklas ständigt under en människas livslopp och de situationer individen hamnar i och kan sägas vara det individen har med sig i sin ”ryggsäck” (Giddens 2007: 120-124). Människan går under sitt livslopp igenom händelser som påverkar de riktningar och beslut man tar i livet. Dessa händelser väljer Hodkinson och Sparkes att kalla för brytpunkter. Det finns tre olika brytpunkter, strukturella, frivilliga och påtvingade. *Strukturella brytpunkter* är när någon livshändelse är förutsägbar, sådant individen vet kommer att hända. *Frivilliga brytpunkter* är en förändring av

ens liv som individen själv har kontroll över till exempel att byta arbete eller skaffa familj. En annan brytpunkt kan vara exempelvis en övergång från SFI till Komvux eller från ett livsområde så som från studier till arbete. *Påtvingad brytpunkt* är en livshändelse som individen inte har någon kontroll över och kommer därmed som en överraskning. Den är oftast en negativ livshändelse eftersom individen inte själv orsakar den, det kan vara allt från skilsmässa till uppsägning från jobbet. Hodkinson och Sparkes menar att under en brytpunkt förändras individens habitus (Hodkinson & Sparkes 1997:34). En brytpunkt kan bland annat uppstå hos individen vid en kulturkrock, då individens *habitus* förändras vid de nya kulturella upplevelserna och intrycken som uppstår i det kulturella sammanhanget (Lundahl 2010:218–220).

Hodkinson och Sparks har kommit fram till att människan väljer karriär utifrån sin *handlingshorisont*, det vill säga arenan där människan gör sina val. Individens habitus, interaktion inom fälten, brytpunkter och rutiner är betydande faktorer individens handlingshorisont, och därmed för hur människan väljer sin karriär (Hodkinson & Sparkes 1997:34).

3.2 ”Varje invandrare är en utvandrare”

I en samtida migrationsstudie vill sociologen Abdelmalek Sayad (2004) förklara dagens immigration och immigranternas liv i västvärlden. Syftet med denna analys är att förtydliga immigranternas verklighet då de mentalt befinner sig mitt emellan sitt hemland och mottagarlandet. Sayad anser att migration handlar om oupphörliga koloniala maktförhållande där olika faktorer, som bättre levnadsstandard och ett tryggare liv, lockar människor till att lämna sitt hemland för att flytta till ett annat. Hans fallstudie är den algeriska invandringen till Frankrike under andra halvan av 20-talet. Sayad menar att mottagarländerna ser invandrarna som sina egna sociala problem som alltid saknar nödvändig kompetens och kultur (Sayad 2004:1-6). Vidare påpekar han problemet att ursprungsländerna konstruerar negativa bilder av sina egna medborgare utomlands. Om de återvänder, så är det svårt för dem att hitta tillbaka till samhället. Sayads studie visar att enskilda invandrare reproducerar en kolonialistisk syn på sig själva som utestängda från samhället. Vidare visar studien att invandrare känner skuld över att ha lämnat sitt hemland, och att de inte kommer att prestera bra nog i nya landet. Även om de kan uppnå rättslig status, kommer de alltid behandlas som främmande av det nya landet. Immigranterna hamnar i ett mellanläge då de är invandrare i det nya landet, och samtidigt utvandrare i sitt hemland. På

detta sätt blir deras identitet splittrad då de inte känner sig hemma varken i hemlandet eller i det nya landet (Sayad 2004:83–87).

3.3 Sammanfattning och diskussion av valda teoretiska utgångspunkter

Hodkinson och Sparkes teori om careership förklarar hur människan, utifrån olika förutsättningar och faktorer, väljer sin karriär. Den visar bland annat vilken roll ens kulturella, etniska och sociala bakgrund har i valet av karriär, men även betydelsen av de brytpunkter människan går igenom i livet och som kan leda människan in i en ny karriärbana. Teorin om careership anser vi har betydelse för vår studie av den anledningen att den kan hjälpa oss att förstå och förklara informanternas karriärval och framtidsdrömmar. Genom att använda oss av careership kan vi kartlägga informanternas karriärbana och de omständigheter som gjort att de valt en viss karriärdröm.

Sayads migrationsteoretiska utgångspunkt om att varje invandrare är en utvandrare anser vi vara betydelsefull för vår studie eftersom den berör migranternas upplevelser av migrationen till Sverige, hur de tas emot i det nya landet samt vilken betydelse deras bakgrund har för att uppnå deras framtida karriärmål. Vi ser även Sayads förklaring till migration, att människor väljer att lämna hemlandet bakom sig på grund utav olika faktorer som lockar i det nya landet, som en betydande faktor i vår studie.

De två valda teoretiska utgångspunkterna om karriär och migration anser vi vara betydelsefulla och behjälpliga för att uppfylla syftet med studien. Med hjälp av teorierna kan vi få en förklaring och förståelse för de nyanländas migration till Sverige och de karriärdömmar de nyanlända har.

4. Metod och material

För att uppnå syftet med vår studie och få svar på våra frågeställningar kommer vi att använda oss av en narrativ metod och livsberättelse i form av intervjuer. Den narrativa metoden valdes för att intresset ligger i att få en helhetsbild av informanternas upplevelse av deras framtidsdrömmar i Sverige ur en levnadsbeskrivning.

4.1 Narrativ metod och livsberättelse

Begreppet *narrativ* betyder historia och fokuserar på berättelsen under intervjun (Kvale & Brinkmann 2009:240) Den narrativa metoden används för att samla in, analysera och organisera muntliga eller skriftliga berättelser. En berättelse kan beskrivas som ett sätt att organisera vardagserfarenheter och skapa ordning och mening i det dagliga livet. Berättelserna gör det möjligt för forskaren att få en inblick i, och en förståelse för, andra människors liv (Johansson 2005:21–24).

Vid användning av den narrativa forskningsmetoden tolkar forskaren informantens berättelse av sig själv. Forskaren tolkar även betydelsen av den situation informanten befann sig i vid händelsen och den aktivitet som utfördes. Vid tolkning av en berättelse är det, enligt forskaren Anna Johansson, viktigt att ställa sig frågan: vad betyder den här berättelsen och vilken mening har den? Med detta menar Anna Johansson att forskaren inte endast söker efter en enda sanning i det som berättas, utan den berättelse som informanten tilldelar forskaren kan tolkas på olika sätt beroende på vilket fokus forskaren väljer att lägga på berättelsen. Eftersom den narrativa metoden koncentrerar sig på mänskligt handlande så är det, enligt Anna Johansson, en lämplig metod för studier av identitet (Johansson 2005:27).

Begreppet *livsberättelse* betyder att en person berättar om sitt liv eller valda delar av sitt liv (Johansson 2005:27). Detta innebär att forskare som använder sig av livsberättelse i studier undersöker hur människor valt att handla vid olika tillfällen i livet. Handlingarna tolkas och analyseras sedan utifrån olika valda perspektiv och ger på så sätt en bild av informantens livsvärld (Johansson 2005:213). Vilken form berättelsen tar och hur den utvecklas beror, enligt Anna Johansson, på samspelet mellan forskaren och informanten och vilken kommunikativ

kompetens forskaren besitter. Det beror även på vilken tid och rum mötet mellan forskaren och informanten sker i samt relationen mellan forskaren och informanten (Johansson 2005:243).

Den narrativa forskningsmetoden och användandet av livsberättelser har länge varit underordnad den vetenskapliga kunskapen. Den kritik som modern vetenskap har riktat mot forskningsmetoden har varit att den inte till fullo kunnat förklara verklighetens sanna natur. Därför har denna forskningsmetod inte setts som relevant för att förklara mänskligt handlande och har därmed osynliggjorts som metod. Under de senaste decennierna har metoden sakta men säkert börjat erkännas som en tillämplig källa till kunskap. Numera är den narrativa metoden med berättelser som vetenskaplig grund erkänd som en giltig vetenskaplig forskningsmetod som används för att tolka och analysera människors handlingsmönster i deras liv eller utvalda tidsrum i livet (Johansson 2005:41).

4.2 Studiens urval

Deltagarna i studien är sex nyanlända SFI-elever som alla är 20 år gamla, en man och fem kvinnor. Att vi inriktat oss på nyanlända elever i 20-årsåldern har att göra med att vi anser att i den åldern börjar människor fundera på sin framtida karriär och hur de kan uppfylla den. De könsmissiga aspekterna har vi inte tagit ställning till, utan det var slumpen som avgjorde att det blev en man och fem kvinnor som ställde upp på intervjuerna. På grund av olika förutsättningar i hemländerna har eleverna olika bakgrunder vad gäller utbildning och hemförhållanden. Samtliga sex informanter kommer från olika länder, och studerar på olika nivåer på SFI, från B-nivå – till D-nivå.

Fokus lades på en SFI-skola i en mellanstor stad i Skåne eftersom vi såg ett intresse i att undersöka en SFI verksamhet beläget utanför vår studiestad, Malmö. Vi anser att många studier förläggs i Malmö, som vi räknar som en stor stad. Om vi hade valt att förlägga vår studie i en mindre stad är vi osäkra på om vi hade fått den deltagaraktiviteten vi nu fick till vår studie. Tanken som slog oss var att på en SFI verksamhet i en mindre stad finns kanske inte de resurser i form utav studievägledare och elever som skulle kunna tänka sig att bida med sin tid.

4.3 Tillvägagångssätt

Via mail skickades en spontan intresseförfrågan till studie- och yrkesvägledarna på SFI-skolan om att ställa upp på vår studie. Vi skrev att uppsatsen skulle handla om nyanlända SFI-elevs

framtidensdrömmar i Sverige, samt att vi var i behov av sex informanter i åldern 20 år som skulle kunna tänka sig att ställa upp på intervju. Vi fick snabbt ett positivt besked att de tog på sig uppgiften att finna informanter till oss. Tillsammans kom vi överens om tid och plats för intervjuerna.

Inför intervjuerna med SFI-eleverna utarbetades en semistrukturerad intervjuguide (bilaga 1). En intervjuguide används för att styra upp och täcka in de ämnen som är undersökningens fokus (Johansson 2005:247). Att en intervjuguide är semistrukturerad innebär att samma frågor ställs till alla informanter och att frågorna har öppna svarsalternativ. På detta sätt kan samtliga informanter uttrycka sig på sitt egna sätt, trots att det är samma fråga som ställs till var och en (Kvalitativ metod 2013). Intervjuguiden bestod av 20 frågor uppdelade i fyra frågeområden; bakgrundsfaktorer, dåtid, nutid och framtid. Frågeområdena utformades för att få fram informanternas livsberättelse rörandes uppväxt, utbildning, yrkesval, karriär, SFI och framtidensdrömmar i Sverige. Intervjuguiden konstruerades så att den innehöll öppna frågor, vilket tillät intervjupersonerna att själva utveckla samtalet. Frågorna formulerades vi noggrant i förväg. Vid behov under intervjutillfällena ställde vi ytterligare frågor och följdfrågor.

Samtliga intervjuer skedde under två dagar på Studie- och yrkesvägledarnas kontor vid ett runt bord. Vid två tillfällen behövdes en inhyrd licensierad tolk för att intervjuerna skulle kunna genomföras då de två informanter var begränsade i att uttrycka sig på det svenska språket. Monica Dalen (2013) menar att vid användning av tolk vid intervjuer kan det uppstå språkliga missuppfattningar, exempelvis att tolken förklarar fel ord eller mening för informanten. Detta kan leda till att utfallet av det som informanten förklarar till tolken blir fel. På detta vis för forskarna i sin tur felaktig information från informanterna (Dalen 2013:34–36). Under intervjuerna där tolk användes hade vi ett gott samarbete med tolken som berättade att hon tolkade de meningar vi sade rakt av. Var det något ord informanten inte förstod så frågade tolken om hon kunde förklara ordet på ett annat sätt och gav exempel, sedan väntade hon på klartecken från oss. Samtliga intervjuer tog mellan 19 minuter till 36 minuter att utföra. Efter intervjun frågade vi informanterna om de hade några frågor till oss och hur det kändes att bli intervjuade.

4.4 Datainsamlingsmetod

För att undvika att gå miste om viktig information vid intervjutillfällena valde vi att använda oss av ljudupptagningsprogrammet ”Audacity” på varsin bärbar dator. Med hjälp av detta program kunde vi spela in våra intervjuer. Pål Repstad (2007) menar att fördelen med att spela in intervjuer är att forskaren kan lägga fokus på kvalitén på samtalet då forskaren inte behöver föra anteckningar samtidigt som intervjun pågår, utan kan slappna av i gott samvete om att samtalet spelas in. En annan fördel med inspelning av intervju är att forskaren lättare kan koncentrera sig på samtalet och vid behov ställa följdfrågor. Ännu en fördel är att forskaren kan använda de inspelade samtalen till att i efterhand förbättra sin samtalsteknik. Nackdelen med att spela in samtal, menar Repstad, är att det inte alltid existerar en acceptans från informantens sida att bli inspelade under intervjun. Vetskapen av att andra ska få höra din röst kan vara besvärande och motig för informanten. Detta i sin tur kan leda till att viktig information kan utebli (Repstad 2007:93). Vid intervjutillfällena förklarade vi tidigt för informanterna att det endast skulle vara vi två som skulle lyssna på inspelningarna. Detta kan ses som en anledning till varför vi inte upplevde varken besvär eller oacceptans från informanternas sida att bli inspelade under intervjun. Efter intervjutillfällena transkriberade vi ljudupptagningarna till text, vilket innebar att vi återgav informanternas korrekta uttalanden skriftligt i sin helhet. Därefter kodade vi våra intervjuer och letade efter återkommande teman i texten.

4.5 Bearbetning och etiska överväganden

Till vår studie har vi utgått från vetenskapsrådets forskningsetiska regler, det vill säga informationskravet, konfidentialitetskravet, samtyckeskravet och nyttjandekravet. *Informationskravet* innebär att information ges till informanterna om hur det är tänkt att gå tillväga med intervjun och syftet med studien. Samt att det är en frivillig medverkan i undersökningen, och vem som har tillgång till informationen som informanten ger (Kvale 2009:87–89). Informationskravet uppfyllde vi genom att vi vid samtliga intervjuer började med att informera intervjupersonen om bakgrunden och syftet med undersökningen, hur intervjuerna skulle komma att användas, samt sekretess och tystnadsplikt. Vi informerade också informanterna om att det var frivilligt att avbryta intervjun vid behov. Vi var tydliga med ramarna på så sätt vi berättade vad det var för sorts samtal vi skulle föra och vad det skulle handla om. *Konfidentialitetskravet* innebär att all data som inkommer från informanten inte får

avslöjas. Ingen utomstående ska kunna koppla det som sagts till en viss individ. Genom att följa konfidentialitetskravet kan även *nyttjandekravet* uppfyllas, som innebär att ingen informant får komma till skada genom att medverka i studien. *Samtyckeskravet* innebär att informanten måste ge sitt samtycke till att medverka i undersökningen och känna till att det är frivilligt att avbryta intervjun när som helst (Kvale 2009:87–89). Även tolken måste vara införstådd med att sekretess och tystnadsplikt gäller även för denne (Dalen 2013:34–36). Tidigt i processen berättade vi för informanterna att vi hade tystnadsplikt och att sekretess gällde på den information vi fick från dem. Vi informerade även tolken om de etniska ställningstaganden vi följde och kom överens om hur vi tillsammans skulle uppnå dessa. Tolken ingav ett förtroende eftersom denne hade mycket erfarenhet och hade en förtroendegivande dialog med oss genom intervjuerna. Vi har gett informanterna i studien fingerade namn för att hålla dem anonyma och inte röja deras identitet. För att uppnå äkthetskänsla har namnen valts utifrån vanliga namn i deras respektive hemländer.

5. Resultat

I följande kapitel redovisas de resultat som är relevanta för studiens syfte som är att undersöka nyanlända SFI-elevs karriärdömmar i Sverige. Efter noggrann genomgång av våra sex intervjuer har vi valt att dels göra en presentation av informanternas livsberättelser och dels genom att redovisa resultaten under tre olika rubriker utifrån teman som förekommit ofta i intervjuerna. De tre rubrikerna är: kontraster och skillnader vid utbildning och arbete, betydelsen av att lära sig svenska språket och hemlandets karriär-och framtidsdröm lever kvar i Sverige. Kapitlet avslutas med en sammanfattning kring studiens huvudresultat.

5.1 Presentation av sex nyanlända SFI-elever

Här följer informanternas sex olika livsberättelser i sammanfattande form. Informanterna har fått varsin rubrik i resultatdelen för att förtydliga att alla sex har sin egen livsberättelse.

5.1.1 Fatima

Fatima är uppvuxen i Irak och har bott i Sverige i 3,5 år. För tillfället studerar hon på B-nivå på SFI, vilket innebär att hennes svenska språkvokabulär inte räckte för att genomföra intervjun, utan vi fick använda oss utav en licensierad tolk. I Irak gick Fatima i 6-årig grundskola och jobbade samtidigt som frisör på sin mammas frisörsalong. Fatimas familj var stor och de hade många djur. Hennes pappa dog när hon var mycket liten. I det område i Irak där Fatima och hennes familj bodde och hade sin frisörsalong fanns det bara shiamuslimer och de accepterade inte att vissa kunder som besökte salongen inte bar slöja. Att kunderna bar makeup gjorde situationen ännu värre. Shiamuslimerna sa att Fatimas familj skulle stänga ner frisörsalongen, vilket de inte gick med på att göra. Då brände shiamuslimerna ner frisörsalongen till grunden. Det var av denna anledning som Fatima och hennes familj flyttade till Sverige år 2010. Innan Fatima kom till Sverige var hennes framtidsdröm att starta sin egen frisörsalong och utbilda människor i skönhet. Denna yrkesdröm lever fortfarande kvar och hon vill utbilda sig till frisör även i Sverige. Hon ser det som en konst att göra folk vackra.

5.1.2 Amine

Amine har bott i Sverige i nästan 1 år. Hon är uppvuxen i Palestina där hon gick i grundskolan samt avslutade gymnasiet. Hon läser på B-nivå på SFI, vilket innebar att en licensierad tolk behövdes för att vi skulle kunna genomföra intervjun med henne. Amine växte upp i ett litet hus tillsammans med sin stora familj på åtta personer. Familjen hade det tufft, hennes pappa var sjuk och hennes mamma hade inget arbete. Innan pappan insjuknande arbetade han som taxichaufför. Mamman hade aldrig haft ett arbete, dock kunde hon vid behov städa andras hem mot betalning. I Palestina drömde Amine om att studera till ingenjör på universitetet efter avslutad gymnasieutbildning. Som ingenjör skulle hon kunna försörja familjen ekonomiskt och köpa ett större hus och en bil. Inspirationen till ingenjörsyrket kom då hon träffade sin kusin som studerade till ingenjör och tittade i hennes böcker. Men på grund av krig och fattigdom i landet gav hon upp hoppet om en utbildning där. Ångesten över att hela tiden tänka på att det nästa gång kunde vara deras hus som rasade gjorde att framtidstänkarna försvann. Amine såg en möjlighet till att finna trygghet och få en utbildning om hon lämnade landet. År 2012 gick flytten till Sverige. Amine menar att hennes framtidsdrömmar om utbildning och arbete har förändrats till det bättre sen hon kom till Sverige. Nu känner hon en trygghet och frihet som hon inte kände i Palestina, och hon önskar att i framtiden studera till ingenjör här i Sverige.

5.1.3 Caasho

Caasho kommer från Somalia och har bott i Sverige i 4 år. Hon läser på D-nivå på SFI. I Somalia gick hon i 2,5 års grundskola. Den korta skoltiden berodde på att utbildningssystemet i Somalia inte är kostnadsfritt och då prioriteras pojkarnas skolgång istället för flickornas. Caashos familj hade inte råd att skicka henne till skolan, istället fick hon stanna hemma och leka med de andra flickorna. Caasho växte upp med sin mamma, mormor och lillasyster. Hennes pappa dog när hon endast var en månad gammal. Hennes mormor drev en liten kiosk där även modern arbetade. På grund utav problem, som Caasho inte vill gå närmare in på, sålde familjen kiosken och flyttade till Etiopien. När de bott i Etiopien ett tag fick de möjlighet att flytta till Sverige. År 2009 flyttade familjen till Sverige. Väl i Sverige fick Caasho börja på IV gymnasiet för invandrare där hon gick i 2 år. Efter det blev hon gravid och var mammaledig i ett år, sen började hon på SFI. Caashos drömyrke i Somalia var att ta hand om barn, något som hon anser sig vara

bra på efter att ha tagit hand om sin lillasyster sen tidig ålder. Drömmen om att få arbeta med barn lever kvar även i Sverige, hon kan tänka sig att arbeta som förskolelärare. Dock är hon ensamstående mamma till sitt barn och tycker att det är svårt att drömma om framtiden eftersom, enligt hennes kultur, kommer familjen först, innan arbete och utbildning. Dessutom accepterar inte hennes mamma att Caasho vill ha en utbildning.

5.1.4 Amela

Amela är uppvuxen i Kosovo och har bott i Sverige i 1 år och 2 månader. Hon går på C-nivå på SFI. I Kosovo gick hon i grundskolan och fyra år på gymnasiet. År 2012 flyttade Amela med sin kille till Sverige. Anledningen till flytten var på grund av att hon ville studera i Sverige. I Kosovo växte Amela upp tillsammans med sina föräldrar och syskon i en villa i en liten stad. Hennes pappa jobbade som journalist och hennes mamma var hemmafru. När hon bodde i Kosovo var hennes framtidsdröm att läsa medicin och utbilda sig till barnmorska. Dessa drömmar lever kvar även i Sverige. Efter SFI- studierna vill Amela studera till barnmorska, en utbildning som hon anser kommer ge henne arbete.

5.1.5 Minoo

Minoo kommer ifrån Iran och har bott i Sverige i 2 år och 4 månader. Hon läser på D-nivå på SFI. I Iran gick hon i 6-årig grundskola och sedan studerade hon biologi på gymnasiet. Minoo växte upp i en vacker stad i norra Iran. Hennes pappa jobbade som vakt i 30 år och på grund av yrket var familjen tvungen att flytta runt i landet vart tredje år. Mamman arbetade inte, hon var hemma med de sex barnen. Minoo berättar att det i Iran finns många motsättningar mot människor som kommer ifrån Afghanistan. Afghaner i Iran kan inte leva som iranier i Iran, utan de får oftast flytta till andra länder. Afghaner kan exempelvis varken köpa ett SIM-kort eller en bil utan att ha en iransk vän som gör det åt dem. Minoo berättar att hon blev förälskad i en afghan och att familjen inte tillät Minoo att gifta sig med mannen. De två gifte sig i hemlighet och Minoo blev gravid. År 2011 flyttade Minoo och hennes man till Sverige, något som Minoo's familj inte vet något om. Anledningen till att Sverige blev tillflyktslandet var för att hennes man hade blivit informerad av vänner att i Sverige så respekterar människor varandra. Denna medmänskliga respekt saknade de i Iran. Minoo's drömyrke i Iran var att bli barnmorska. Intresset för barnmorskeyrket uppkom när hon fick följa med sin mamma till doktorn och fick se

hur barnmorskor jobbar. Intresset för yrket lever fortfarande kvar och om hon får möjlighet kommer hon att utbilda sig till barnmorska här i Sverige.

5.1.6 Muhammed

Muhammed kommer från Afghanistan, och har bott i Sverige i 2 år. Muhammed gick i 6- årig grundskola i Afghanistan och arbetade sedan som säljare och svetsare. Nu läser han på D-nivå på SFI. Muhammeds pappa dog när han var liten och mamman hade inget jobb, utan arbetade i hemmet. När han var 15 år gammal rymde Muhammed hemifrån på grund utav politiska- och privata problem i hemlandet. Han kom först till Iran, där han stannade i två år, sen gick färden vidare till Turkiet, och till Grekland, för att till slut hamna i Sverige år 2011. Muhammed hade ingen bild av Sverige innan han kom hit, men han kände till Zlatan och Sveriges fotbollslandslag, samt Sveriges flagga och att Volvo var ett svenskt bilföretag. Muhammeds karriärdröm i Afghanistan var att bli kommandopilot och att jobba på en militärbas som en systematisk militär. Den drömmen ser han inte som möjlig längre, varken i Afghanistan eller i Sverige. Nu är Muhammeds framtidsdröm att lyckas med SFI- studierna för att sedan läsa till busschaufför.

5. 2 Redovisande resultatpresentation

Efter en kort presentation av informanternas livsberättelser görs i detta avsnitt en redovisande resultatpresentation om deras tankar kring karriär- och framtidsdrömmar i Sverige.

5.2.1 Kontraster och skillnader vid utbildning och arbete

På den intervjumall som utarbetats berör sju frågor tiden innan informanterna kom till Sverige, det vill säga tiden i deras hemland. Detta innefattar deras uppväxtmiljö och familjeförhållanden, de framtidsdrömmar de hade när de bodde i hemlandet, anledning till migrationen till Sverige, samt bilden av Sverige. På frågan om vilken utbildning informanterna har med sig från sitt hemland, visade det sig att en informant knappt har gått i 2,5 års grundskola, två informanter har 6 års grundskoleutbildning med sig, och tre informanter har fullgången gymnasieutbildning. Intervjuerna visar att alla informanter upplevde en kulturkrock då deras syn på utbildning i deras hemland kontra i Sverige är olika. Några informanter upplever det som att det inte är lika viktigt med utbildning i hemlandet som i Sverige för att få ett arbete, därmed krocken. Caasho berättar

att:

Jag var med min mormor och min mormor gillade inte skolan, och vi hade inte råd. Det var pengarna som styrde. Flickorna skulle inte gå till skolan det var inte så viktigt för dem, det var pojkarna som skulle gå till skolan.

(Caasho)

Den kulturella kontrasten gällandes utbildning för att få ett arbete fortsätter Caasho beröra:

Jag ville arbeta med barn i mitt hemland och sen kom jag hit och fick ett barn. Fast det är svårt här i Sverige för man måste ha utbildning här. Jag tror inte jag hade behövt det egentligen men här måste man ha det. I mitt hemland finns inte barnskötare. Det finns, men bara om du jobbar för en familj och du städar och tar hand om huset och samtidigt deras barn. Flickor som kommer från andra länder, tror in de behöver utbildning för att ta hand om barn. Själv tycker jag inte att det behövs utbildning för att göra det. Men jag vill bara jobba med barnen. (Caasho)

Intervjun visar att hemländerna också uppvisar kontraster i utbildningsfrågan då det i olika länder har olika syn på kvinnor som utbildar sig. Trots att samtliga sex informanter har växt upp med en mor som inte arbetat har ändå tre av de fem kvinnliga informanterna fått en framtidsvision i sitt hemland om vad de vill utbilda sig till, och även getts tillåtelse att studera på högskolan. Dock har det funnits hinder för att uppnå drömmen om utbildning i hemlandet. Detta berättar Amine om:

Jag hade en kusin som studerade till ingenjör i Marat och när hon kom hem till oss så tittade jag mycket i hennes böcker och då fick jag inspiration till att utbilda mig till ingenjör. Men när man såg situationen i hemlandet så tänkte man att allt var omöjligt. Man ger upp hoppet kan man säga. Du vet, den ekonomiska situationen ser ut så att det är krig, och när man säger krig innehåller det allting, och man har alltid tänkt nästa gång är det vår tid att hus ska rasa. Så man har ingen trygghet och ingen ekonomisk säkerhet. På grund av situationen glömmar man alla sina drömmar, de förstörs. (Amine)

Informanternas berättelser om anledningen till varför de valda att lämna sina hemländer för att flytta till Sverige skiljer sig åt. Resultatet visar att huvudfaktorerna är krig, politiska påtryckningar, fattigdom, bättre levnadsförhållanden och för kärlekens skull. Den gemensamma faktorn efter att samtliga informanter uttalat sig om bakgrunden till flytten till Sverige är att de söker frihet, bland annat i utbildningssyfte. Mino berättar:

Det finns problem med kulturen. Jag tycker inte om den iranska kulturen. Den säger att vi måste välja till barnet vad det ska bli i framtiden. Till exempel sa min pappa till mig att jag måste studera

matematik och bli en ingenjör. Men jag tyckte inte om matematik. Så man har lite problem, man har ansvar. Det är inte som i Sverige. Om man studerar i Sverige kan man få studiebidrag och barnbidrag. Men det finns inget sådant i mitt hemland. Där måste föräldrarna försörja familjen. (Minoo)

Amine fortsätter att beröra vikten av frihet i ett utbildningsperspektiv:

I alla europeiska länder finns det trygghet och en respekt mot mänskliga rättigheter som vi saknar i våra hemländer. Dessutom har man möjlighet till utbildning. (Amine)

Resultatet visar att vikten av att komma till ett land med utbildningsmöjligheter och en frihet att välja utbildningsväg, ses som en betydande del av våra informanternas önskan om vad ett land ska tillföra.

5.3 Betydelsen av att lära sig svenska språket

Informanterna går på olika nivåer på SFI-skolan, allt ifrån nivå B- till nivå D. Det framgår i intervjuerna att samtliga informanter ser det som viktigt att lära sig det svenska språket för att kunna bli delaktiga i det svenska samhället. Med detta menar informanterna att språket är en inkörsport till utbildning och arbetsliv. Minoo berättar om språkets betydelse för henne:

Jag försöker att lära mig bättre svenska, språket är jätteviktigt. Om man ska få ett jobb och utbilda sig måste man kunna språket först. Det är svårt för vuxna att lära sig språket, för barn är det lättare. De har inte så mycket ansvar. Jag har mycket ansvar hemma, jag måste studera och jag har läxor, det är svårt. Men språket är nyckeln för allt som finns i framtiden. (Minoo)

Det framgår i intervjuerna att förmågan att lära sig det svenska språket är en individuell process som kan kännas antingen enkel eller svår. Fatima och Amine anser att det är en lätt process att lära sig det svenska språket, medan Caasho, Muhammed, Minoo och Amela tycker att det är en svår process. Att det känns lättare för Fatima och Amine kan bero på att de har en positiv inställning och är målmedvetna. Amine och Fatima berättar:

Ärligt talat så blev jag verkligen glad att jag fick en plats på SFI så att jag kunde börja lära mig det svenska språket. Att lära sig svenska är en väldigt fin känsla, då vet man att man har mål och när man har mål då försöker man nå det, och man älskar och gillar livet också. (Amine)

Jag trodde det skulle vara svårt, men ser det inte som svårt längre. För jag anser att om jag vill lära mig, då kommer jag att lära mig, och jag vill lära mig. (Fatima)

Det som kan vara en lätt process för vissa kan vara en svår process för andra. Caasho berättar:

Jag tycker det är svårt att studera. Jag förstår språket men jag vet inte vad jag ska säga. Det går inte framåt i den takt jag vill. (Caasho)

När det gäller sambandet mellan informanternas utbildningsbakgrund hemifrån och förmågan att lära sig det svenska språket, visar resultatet att en högre utbildning hemifrån inte behöver innebära en förmåga att lära sig språket fortare. På samma sätt behöver inte en kortare utbildning hemifrån betyda att det är svårare att lära sig det svenska språket eller att det tar längre tid. Det som krävs är en positiv inställning och en vilja att lära sig. En svårighet med att lära sig det svenska språket, menar Amela och Muhammed, är många svenskars ovilja att prata med invandrare ute i samhället. Detta menar dem medför att de inte kan utveckla sin språkvokabulär i den takt de skulle vilja. Amela berättar:

Det är svårt, för jag fungerar inte med svenskar och jag pratar bara albanska och lite svenska. Jag har heller inga kompisar och ingen familj som pratar svenska. Den enda gången jag pratar svenska är i skolan, och eftersom jag inte har några svenska vänner som kan hjälpa mig bli bättre på språket, så känner jag mig utanför i samhället. (Amela)

I resultatet av intervjuerna framgår det att Muhammed och Amela, till skillnad från de andra informanterna, inte har några släktingar i Sverige. De har av olika anledningar flytt från sina hemländer och lämnat sin familj och släkt bakom sig. Av den anledningen verkar de ha mest intresse i att lära sig det svenska språket, för att bli en del av det svenska samhället. Muhammed berättar om problematiken:

Det är viktigt att prata svenska, det är det viktigaste när man flyttar till ett nytt land att prata språket. Många svenskar vill inte prata med invandrare, hur ska man då lära sig språket? SFI är bara fyra timmar om dagen, sen inget mer. Det är jättesvårt. Det tar lång tid att lära sig svenska. Det språket man använder på stan är inte det samma som det man lär sig i skolan. Det är viktigt att man alltid pratar svenska när man har chans till det. Språket är jätteviktigt. Det är viktigt för att exempelvis veta vad som händer i landet och hålla sig uppdaterad. (Muhammed)

Sammantaget visar resultatet att en gemensam åsikt hos samtliga informanter är att kunskaper i svenska språket är av betydelse för att bli en del av det svenska samhället.

5.4 Hemlandets karriär- och framtidsdröm lever kvar i Sverige

Gemensamt för informanterna i vår studie är att de alla har framtidsdrömmar i Sverige, även om

drömmarna kan te sig lite olika. När det gäller utbildning och arbete lever drömmen om ett visst yrke kvar hos fem av sex informanter, även i Sverige. Amine, Amela, Fatima och Minoos menar att på ett eller annat vis ska de nå sina framtidsmål i Sverige. Minoos berättar om sin utbildnings- och yrkesdröm:

Jag ville bli barnmorska i mitt hemland. Det var mitt mål att när jag blev äldre skulle jag studera till barnmorska. Och om jag får möjlighet så ska jag fortsätta med utbildningen här i Sverige, men jag vet att det är svårt eftersom jag inte kan hantera språket helt. Jag har inte betygen med från mitt hemland, och jag måste läsa in gymnasiet igen i Sverige. Det finns många ämnen och många böcker jag måste klara, det är inte lätt, men jag vill så jag ska klara det. Jag var intresserad av att studera i mitt hemland och det är jag fortfarande nu i Sverige och jag ska studera i framtiden, men jag vill ha ett jobb också, så att jag kan jobba och studera. (Minoos)

Det är endast Muhammed som lämnat sitt drömyrke, som militär, bakom sig för att helt inrikta sig på busschaufförsyrket i Sverige. Han berättar:

Alla människor har drömmar när de är barn. Det var min dröm att jag skulle bli kommandopilot, att jag skulle jobba på en militärbas som en systematisk militär, men tyvärr tror jag att det var omöjligt. Det är försent nu, det är nästan omöjligt att bli det i Sverige, för Sverige är ett stort land. Men det har inte så stor militär för de behöver inte ha det för det är inte krig. Det är ingenting. Ska man gå med i Sveriges militär så är det omöjligt. Man måste planera så att man har ett mål. Man kan inte bara vara i nuet man måste tänka framåt. Släppa drömmarna och gå vidare. Militären var bara en dröm (Muhammed).

Han fortsätter:

Det är min plan att jag ska klara SFI sen ska jag studera till busschaufför. Hälften av dagen ska jag studera på Komvux och fortsätta med svenskan eftersom man aldrig blir fullt utbildad i svenska. Jag måste fortsätta med svenskan för att bli en vanlig människa som bor i Sverige. Det är bara gud som kan stoppa mig. Jag tänker inte att det är svårt att kunna bli busschaufför. Jag tänker att jag måste kämpa. (Muhammed)

Även om drömyrket och en framtidsvision inom en speciell yrkesbransch lever kvar hos Caasho, är hon dock den enda av informanterna som en hyser en skepsis och tvekan mot framtiden och utbildnings- och yrkeslivet. Hon ser hinder för att uppfylla sin framtidsdröm, och menar att begränsningarna beror på det faktum att möjligheterna för henne att gå i skolan när hon var liten var begränsade. Caasho berättar:

Jag skulle vilja bli förskolelärare och jag tycker att jag skulle passa som det, men man måste ha utbildning. För mig är det svårt att få en utbildning för jag har ingen kunskap och jag tror inte att jag kan klara det. Jag vill göra någonting men det är svårt, jag ser allting som svårt. Kanske vill jag jobba,

men allting känns stängt. Jag vet inte varför det är stängt. Om jag hade fått studera som liten så hade det kanske blivit bättre. När jag var liten så älskade jag att studera men jag fick inte. När jag ser andra barn gå till skolan nu så blir jag ledsen. (Caasho)

Ett annat hinder för att nå sina önskade framtida utbildningsmål menar Caasho är oviljan från hennes mor att acceptera hennes strävan att studera. Caasho menar:

När jag tänkte på framtiden här i Sverige så tänkte jag att som ung och från ett annat land så är det jättesvårt att veta vad man vill göra. Så jag funderade på någon utbildning men mamma var inte glad, hon gillade inte det. Om jag skulle börja på någon utbildning skulle mamma bli arg och det vill jag inte. (Caasho)

Under intervjuerna framkom det att begreppet *karriär* inte har en klar betydelse för informanterna, och behöver förtydligas och brytas ned i enklare vokabulär av forskarna, som exempelvis ”jobb, utbildning, framtid”. Efter förklaringen av karriärbegreppet har informanterna förklarat vad karriär har för relevans för dem. Samtliga informanter menar att karriär har en stor betydelse för dem. Att få studera och sedan få ett jobb, menar samtliga informanter, är ytterst viktigt. För Minoo går karriärbegreppet utanför ramarna om arbete och utbildning. Hon berättar:

Man måste alltid ha karriär. Inte bara på universitetet eller i yrket, man måste ha karriär i sitt eget liv också. Till exempel om andra säger att jag är duktig på att laga mat, då har jag karriär. Det är jätteviktigt för mig och jag tror att det är viktigt för alla människor. Varje år måste man utvecklas. Det kan vara i yrket, på universitetet, men även hemma. Jag har ett barn och jag måste vara påläst om hur jag ska sköta barnet. (Minoo)

På frågan om vad som skulle kunna hindra informanterna från att nå sina framtida mål visade det sig att betydelsen av att komma in på utbildningen var det centrala. Om de inte kom in på utbildningen kunde det hindra dem från att nå deras mål. Andra hinder som påpekades var sjukdom och graviditet. Det som skulle innebära att informanterna lyckas med sina framtida mål i Sverige är förbättrade kunskaper i svenska språket och möjlighet till utbildning.

Överlag visar resultatet att trots det informanterna varit med om och de omställningar de gjort genom att flytta till ett nytt land och en ny kultur hyser informanterna en positiv inställning till framtiden. Framtidsdrömmarna hos informanterna har i de flesta fall förändrats till det bättre då de ser Sverige som ett fritt och tryggt land där hoppet om utbildning och arbete kan uppfyllas. Amine berättar:

Mina framtidsdrömmar har förändrats, nu har jag fått hopp. Sverige är ett öppet land, här finns frihet och det är tryggt. Detta har jag inte upplevt i mitt hemland. Det är skönt att få känna hoppet, att det finns där. (Amine)

Sammantaget nämner informanterna att deras bild av Sverige är ett land där individens frihet och valfrihet respekteras. Ett land där möjlighet till att lyckas med sin framtidsdröm om karriär kan förverkligas.

5.5 Sammanfattning av resultatet

En sammanfattning av resultatet visar att det finns *kontraster och skillnader* mellan hemländerna och Sverige när det kommer till utbildning som krävs för att få ett specifikt arbete. Informanterna har upplevt detta som en kulturkrock, eftersom det i deras respektive hemländer i de flesta fall inte kräver lika många år av utbildning som i Sverige. Informanterna i studien har alla olika utbildningsbakgrunder och resultatet visar att, när de blir insatta i kontrasten mellan betydelsen av utbildning i Sverige respektive deras hemländer, uppstår det en viss osäkerhet kring de många år av studier som krävs för att kunna uppfylla karriärdrömmarna. Detta till trots lever drömmen om en viss utbildning och arbete kvar hos flertalet av informanterna. Informanterna har påpekat värdet av att komma till ett land där det individuella karriärvalet respekteras.

Samtliga informanter i vår studie påpekade att kunskap i *svenska språket* är betydelsefullt för att få en utbildning och ett arbete, samt för att bli delaktig i det svenska samhället. Att lära sig svenska språket har visat sig vara en individuell process som antingen kan vara enkel eller svår. Utbildningsbakgrunden har visat sig inte ha så stor betydelse för hur snabbt och lätt inläringen av det svenska språket sker. Resultatet visar att det som däremot behövs är en positiv inställning och målmedvetenhet, vilket leder till framgång. Något som en del informanter påpekade som hämmande för språkinläringen var svenskars ovilja att prata med nyanlända. För informanterna kändes detta som ett motigt hinder för att lära sig bättre svenska och bli delaktiga i samhället.

Huvudsakligen visar resultatet att för en övervägande del av informanterna lever *hemlandets dröm*, om en specifik utbildning och ett arbete, kvar även i *Sverige*. Informanterna är målmedvetna och visar en ambition att nå sina framtidsmål. Resultatet visar att en av informanterna ser hinder och svårigheter i att uppfylla sina karriärdrömmar då familjesituationen och den kulturella bakgrunden gör det svårt att förverkliga drömmarna.

I studiens resultat framgår det att begreppet karriär är oklart och otydligt för informanterna.

Vid förklaring och ett förtydligande av begreppet har samtliga informanter beskrivit det som en betydande faktor i livet. Dock har informanterna olika syn på begreppet och kopplar det till olika aspekter i livet.

Hinder som kan stå i vägen för en framtida karriär har informanterna påpekat vara om de inte får utbildning och inte får kunskap i svenska språket. Slutligen har resultatet visat att informanterna ser positivt på de utbildningsmöjligheter och den valfrihet som finns i Sverige. Deras åsikt är att Sverige är ett land där de har möjlighet att uppfylla sina karriärdrömmar, något de saknade i sina hemländer.

I nästa kapitel analyseras de huvudresultat som framkommit i studien tillsammans med, för studien, valda teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning.

6. Analys

I detta kapitel analyseras resultatet av våra intervjuer genom att jämföra och analysera den tidigare forskning som gjorts inom ämnesområdet, samt våra valda teoretiska utgångspunkter. Vår studie fokuserar på nyanlända SFI-elevs framtidsdrömmar i Sverige. För att ta reda på detta har vi undersökt de nyanlända SFI-elevernas uppfattningar om karriärdrömmar i Sverige, samt vilka möjligheter och begränsningar de ser på deras framtida karriär i Sverige. Kapitlet är indelat i tre avsnitt som utgår från studiens huvudresultat. Avslutningsvis sker en sammanfattning av kapitlet.

6.1 Kontraster och skillnader vid utbildning och arbete

I vår studie framgår det att informanterna har olika utbildningsbakgrunder från sina hemländer. Allt ifrån 2,5 års grundskola till fullbordad gymnasieutbildning. De tre informanterna med endast grundskoleutbildning har inga framtida planer på att studera på högskola eller universitet. Att de inte ser en framtid inom högre studier, menar Bunar, har att göra med att de endast gick en kort tid i skolan i hemlandet och därför inte har den skolerfarenhet som behövs för att nå framgång (Bunar 2010: 25-36). Detta framkommer även i Wiggs studie där hon klargör att elever som mer eller mindre saknar skolerfarenhet från hemlandet kan ha svårt att anpassa sig till en ny skolmiljö och de krav som ställs i skolan (Wigg 2008:27–28). Detta kan kopplas till Hodkinson & Sparkes teori om careership och det centrala begreppet habitus som innebär allt det människor samlar på sig på ”fältet” det vill säga, vid olika sociala sammanhang och ute i samhället. Enligt careership blir det som individen samlar på sig individens kapital, vilket individen samlar i sin ”ryggsäck”, och blir en del av individens habitus. På så sätt kan teorin om careership förklara att en elev som mer eller mindre saknar skolerfarenhet från sitt hemland inte har detta kapital med sig i sin ”ryggsäck”. Därmed kan eleven ha inlärnings svårigheter när eleven kommer till den svenska skolan, eftersom det inte finns något kapital att ta av (Hodkinson & Sparkes 1997:33).

I resultatet av vår studie har det framkommit att det finns skillnader mellan informanternas hemländer i vikten av utbildning för att för att kunna få ett arbete. En del av informanterna har påpekat att det i Sverige krävs utbildning för de flesta yrkena, medan det i deras hemländer inte är något krav för att få ett arbete, exempelvis för att bli frisör. Informanterna har påpekat att de har upplevt detta som en kontrast. Franzén menar att vi människor har en tendens att se allting på ett sätt som vi själva vill och att det är vi själva och våra erfarenheter som styr våra tankar, det är

det normala, det som avviker är onormalt. Franzén menar att det uppstår en kulturkrock, eftersom människor när de upptäcker att betydelsen av utbildning i Sverige skiljer sig från betydelsen i hemlandet (Franzén 2001:149–150). Även Ehn påpekar även kulturkrocken i sin studie och menar att hur människor upplever och förhåller sig till olika situationer beror på de kulturella handlingsmönster och synsätt de har med sig från sitt hemland. Därmed kan en upptäckt att det i Sverige krävs mer utbildning för att få ett yrke, än vad det gör i hemlandet, leda till en kulturkrock (Ehn 2000:29). Enligt teorin om careership kan kulturkrocken leda att individen upplever en brytpunkt. Brytpunkter är individuella och självinitierade hos människor samt de som står inför ett vägval i livet. De måste göra ett val för att komma vidare och på så sätt bli mer handlingskraftiga (Lundahl 2010:218–220). Enligt Sayads teori blir identiteten hos migranten splittrad vid migration. Migrantens sätt att se på och förhålla sig till givna situationer blir splittrad eftersom migranten inte vet hur den ska hantera nya situationer i det nya samhället (Sayad 2004:83–87). Ehn menar att beroende på vart i världen människor bor har de olika lärdomar och upplevelser som de baserar sina nya erfarenheter på i ett nytt samhälle. Samtidigt menar Ehn att när de förlorar sin vardag förändras deras identitet och deras kännedom om sig själva eftersom de måste sätta sig in i nya situationer (Ehn 2000:10–29). Utifrån Sayads teori kan det ses som att de kulturella skillnader och kontraster i utbildning som finns länder emellan, är en anledning till att individen tudelas eftersom den inte vet hur den ska förhålla sig till de nya kraven i det nya landet. (Sayad 2004:1-6). Enligt teorin om careership är det kulturella kapitalet de invanda kulturella och sociala kontexter som individen har med sig från sitt hemland. Detta är ett sätt att betrakta och se sin omvärld på, och i sin tur ett sätt att bestämma individens handlingsmönster (Schedin 2010:131).

6.2 Svenska språkets betydelse för att nå drömmar

I studiens resultat har det, förutom utbildning, visat sig att språket har stor betydelse för att få ett arbete och för att känna sig delaktig i det svenska samhället. Samtliga informanter påpekade

språkets betydelse för att nå framtida karriärdömmar i Sverige och bli en del av svenska samhället. Språkets betydelse för integration och delaktighet visar sig även i Ehns undersökning, där hon påvisar vikten av att invandrare lär sig det svenska språket för att få ett arbete (Ehn 2000: 55-59). Ulrika Wigg går i sin studie ännu längre i sin antydan och menar att språket är den viktigaste faktorn för delaktighet i samhället: ”språket är en nyckel till att bli en del i en gemenskap” (Wigg 2008:90–91). Enligt teorin om careership kan språket ses som ett kapital som individen samlar på sig på fältet, för de nyanlända till exempel på SFI eller i det svenska samhället. Detta kapital blir sedan en del av individens habitus (Lundahl 2010:25–27).

I vårt resultat har det framkommit att fyra av sex informanter ser det som svårt att lära sig det svenska språket på grund av olika anledningar. Blob menar att det är svårt för dem när de kommer till ett nytt land att lära sig ett nytt språk. Han menar att det dels finns en osäkerhet hos de nyanlända flyktingbarnen i det nya samhället, och dels eftersom de kan ha olika utbildningsbakgrunder som gör det svårare för de nyanlända att anpassa sig till den svenska skolmiljön. Om språket inte lärs in, menar Blob, kan detta leda till utanförskap i samhället (Blob 2004: 6,12–15). Även Franzén påpekar att ett liv i utanförskap från samhället kan vara det som händer med en människa om inte svenska språket lärs in. Franzéns menar att bristen på motivation kan vara en anledning till att de nyanlända eleverna har dessa språksvårigheter. Bristen på motivation, påpekar Franzén, kan bero på vart i samhället de nyanlända bor, i vilken utsträckning det talas svenska där de bor, samt om de nyanlända får ett arbete (Franzén 2001:38). Även Bunars studie visar att en svårighet att lära in svenska språket kan leda till dåligt självförtroende och sänkt motivation hos de nyanlända (Bunar 2010:75–83). Utifrån teorin om careership kan inläringen av ett nytt språk innebära en brytpunkt hos individen. Brytpunkten kan påverka individen på olika sätt beroende på hur villig individen är att ta till sig förändringen och lära sig språket. Detta kan antingen ha en positiv eller negativ inverkan beroende på hur framgången ser ut, det vill säga hur individen tar till sig brytpunkten och använder sig av den. (Lundahl 2010:27).

6.3 Hemlandets karriär- och framtidsdröm lever kvar i Sverige

I resultatet av vår studie har det visat sig att fem av sex informanter fortfarande har kvar sina

karriärdrommar i Sverige. Enligt teorin om careership kan detta förklaras som att människor identifierar sig med ett visst yrke, som kommer utav en människas livshistoria, som i sin tur beror på den kultur och som människan är uppväxt i och formad av. Att en informant i studien lämnat sina karriärdrommar bakom sig för att påbörja en ny yrkesroll kan utifrån teorin om careership förklaras av att människor gör karriärval utifrån deras handlingshorisonter. Detta innebär att habitus och utsikterna på arbetsmarknaden influerar och spelar roll när individen gör sitt karriärval (Hodkinson & Sparkes 1997:33–34).

Informanterna i vår studie var alla överens om att för att lyckas i det svenska samhället är det viktigt med kunskap i det svenska språket, samt att skaffa sig en utbildning. I Rooth och Åslunds studie har de kommit fram till att för att få en bra inkomst är det viktigt med en utbildning som leder till ett arbete (Rooth och Åslund 2006:78–80). Även i Ehns studie påpekas vikten av arbete: ”man kan påverka sin situation bara genom att få ett jobb, detta gäller vilket arbete som helst” (Ehn 2000:57). Ser man till teorin om careership och habitus kan det påvisas att individen får utdelning av det som samlats i ”ryggsäcken” under livets gång. (Carle 2010:404–410) Detta innebär att en bra utbildning kan leda till en bra inkomst, enligt teorin om careership.

I resultatet har det visat sig att informanterna överlag hyser en positiv inställning till karriärdrommar i framtiden i Sverige. Detta för att de ser Sverige som ett tryggt och fritt land att bo i och där de kan uppfylla sina karriärdrommar. Enligt Sayads teoretiska utgångspunkt väljer människor att migrera till länder där de kan få bättre levnadsstandard och ett tryggare liv (Sayad 2004:295–297). Det har visat sig i resultatet av studien att informanterna har valt att flytta till Sverige, och lämna sina hemländer bakom sig, bland annat på grund utav valfriheten kring utbildning och de möjligheter som finns att för att uppnå karriärdrommar.

6.4 Sammanfattning av analysen

Det första avsnittet av analysen berör kontraster och skillnader vid utbildning och arbete, och är inriktad på hur informanterna i studien upplever kravet på utbildning för att få ett arbete i Sverige, kontra deras respektive hemländer. Informanterna har upplevt detta som en kulturkrock, eftersom det i Sverige behövs utbildning till de flesta yrken, vilket inte behövs i deras respektive hemländer. För informanterna har detta upplevts som en stor skillnad, då de behöver en utbildning för att utföra ett yrke som det utfört i deras hemländer utan en utbildning. I Franzén och Ehns studier har det framkommit att människor har en tendens att se allting utifrån sina egna

erfarenheter och upplevelser. De påpekar därmed den kulturkrock som kan uppstå när människor, genom sina invanda handlingsmönster och synsätt flyttar till ett nytt land där deras inrotade handlingsmönster och syn på samhället inte längre gäller. Enligt Lundahl förändras individens invanda kulturella kapital i den nya miljön med den nya kulturen. Det som sedan uppstår hos individer kan enligt teorin om careership förklaras som brytpunkter och har att göra med att individens habitus förändras när nya perceptioner tas in. De invanda kulturella perceptionerna från hemlandet kan även kopplas till Sayad's migrationsteoretiska utgångspunkt om att individens identitet, vid flytt till ett nytt land, splittras och måste byggas om på nytt i det nya landet.

Resultatet av studien att informanterna med kort utbildningsbakgrund inte har några planer på att fortsätta sin utbildningskarriär på universitet eller högskolan. I Wigg och Bunars studier har de påpekat att det finns ett samband mellan den tidigare skolgången hos de nyanlända och inläring och framgång i svenska skolan. De elever som har en vana från skolans värld menar de har lättare för att ta till sig de krav som ställs. Därmed kan våra informanters ovilja till högre studier förklaras, eftersom de inte har den skolerfarenheten med sig. Detta kan kopplas till teorin om careership och habitus där människor samlar på sig kapital i sin "ryggsäck". Det vill säga att en elev som mer eller mindre saknar skolerfarenhet från sitt hemland inte den erfarenheten samlad i sin "ryggsäck" och på så sätt hindras habitus från att utvecklas och eleven från att nå framgång.

I andra avsnittet i analysen berörs ett av studiens resultat, att kunskap i svenska språket är av stor betydelse för att få en utbildning, ett arbete och en delaktighet i svenska samhället. Studiens resultat visar att några informanter finner det svårt att lära sig svenska språket. En svårighet i att lära sig svenska språket menar Blob, Franzén och Bunar kan leda till dåligt självförtroende, sänkt motivation och utanförskap från samhället. Careership teorin menar att det innebär en brytpunkt för individen att lära sig ett nytt språk, och detta kan leda till att människans identitet blir förändrad. Språket är en betydande faktor för identiteten och hur väl människan tar till sig kunskaper i nya språket, därmed utvecklas människans självförtroende och även habitus då individen tar till sig språket.

Det sista avsnittet berör hemlandets karriär-och framtidsdröm om utbildning och arbete. Resultatet av studien visade att en övergripande del av informanterna har sina karriärdrömmar kvar i Sverige. Utifrån teorin om careership kan detta belysas med att människor, utifrån sin

livshistoria och kulturella bakgrund, identifierar sig med ett visst yrke. En av informanterna har lämnat sin yrkesdröm bakom sig, vilket utifrån careership förklaras av att människor gör karriärval utifrån sina handlingshorisonter, det vill säga att habitus och strukturer på arbetsmarknaden samverkar och ger avkastning.

Resultatet av studien visar att för att lyckas och bli delaktiga i svenska samhället är det viktigt med kunskap i svenska språket och utbildning. Vikten av detta belyser även Rooth och Åslund samt Ehn i de studier de gjort, där de påpekar vikten av utbildning för att få ett arbete som leder till en bra inkomst, samt att man kan påverka sin situation i samhället bara genom att skaffa ett arbete. Enligt teorin om careership kan detta förklaras av att människor får utdelning av den erfarenhet som finns i ”ryggsäcken” under sitt liv och detta skulle kunna leda till en bra inkomst.

Enligt Sayad’s teoretiska utgångspunkt kan migration leda till att människor får en bättre levnadsstandard och ett tryggare liv. Studiens resultat visar att samtliga informanter hyser en positiv inställning till framtiden i Sverige, och en övergripande del av dem ser på karriärdrömmarna som möjliga att uppfylla i framtiden.

7. Diskussion

Syftet med vår undersökning har varit att undersöka vilka karriärdömmar de nyanlända SFI-elevernas har i Sverige. Samt vilka möjligheter och hinder de nyanlända SFI-eleverna ser på deras framtida karriär i Sverige. Det vi upptäckte när vi började titta på den tidigare forskning var att det inte fanns så mycket som var skrivet om just nyanlända flyktingar som går på SFI och deras framtidsdrömmar. Den forskning vi hittat inom ämnesområdet berör dels processen det innebär för individer att börja om i ett nytt land, det vill säga hur nyanlända upplever sin situation och de nya erfarenheter de gör i det nya landet och de förhållanden de ställs inför. Forskningen berör den psykologiska processen som migranterna går igenom och hur identiteten splittras hos migranterna och blir hel igen i det nya landet. Forskningen berör också betydelsen för individer att skaffa sig kunskaper i svenska språket och få en utbildning för att på så sätt bli delaktiga i svenska samhället. Här har forskarna påpekat vikten av att lära sig svenska språket och vad det är som krävs av svenska skolsystemet för att göra det möjligt för nyanlända att komma in i det fortare och bli motiverade till att studera. Det har påpekats i den tidigare forskningen att det behövs kartläggning av de behov som eleverna har och att en god utbildning leder till arbete. Det som skiljer vår studie från den tidigare forskningen är att i vår undersökning ligger fokus på de nyanlända SFI-elevernas karriärdömmar i Sverige. Vi har valt att se till de individuella faktorerna som ligger bakom människors vilja att följa sina drömmar eller inte. För att undersöka detta har vi valt att använda oss av två frågeställningar.

Den första är: *Vilka karriärdömmar har de nyanlända SFI-eleverna i det nya landet Sverige?* Vår studie visar att en övervägande del av informanterna har kvar de framtidsdrömmar om karriär de hade i sitt hemland, även i Sverige. Dock visar studien att det finns kontraster i synen på utbildning i hemlandet för att få ett arbete och synen på utbildning här. Detta har informanterna i studien upplevt som en kulturkrock. Något som inte kräver så mycket utbildning i hemlandet kräver i Sverige flera års utbildning. Enligt Sayad's migrationsteoretiska utgångspunkt väljer människor att flytta från sina hemländer för att andra länder har något att tillföra, exempelvis bättre levnadsstandard. Studiens resultat visar att informanterna har flyttat till Sverige på grund av att de sökt trygghet och frihet i bland annat utbildning. När de väl kommit hit har det skett en kulturkrock vid synen på utbildning för att få ett arbete. Enligt teorin om careership kan detta förklaras av att det insamlade kapital, det vill säga hur de tolkar verkligheten, de nyanlända har med sig i sin ”ryggsäck” till nya landet inte stämmer överens med

det nya de upplever i det nya landet. Därav krocken. Careership teorin kan även förklara den brytpunkt de nyanlända går igenom efter att de upplevt den nya verkligheten och vid en brytpunkt förändras deras habitus.

Den andra frågeställningen är: *Hur ser möjligheterna ut för de nyanlända SFI-eleverna gällandes deras framtida karriär i Sverige?* Här har det framkommit att kunskap i svenska språket är av stor betydelse för att komma vidare och bli delaktig i det svenska samhället. Även att skaffa sig en utbildning som leder till arbete har visat sig vara av stor betydelse för deras framtida karriär i Sverige. Tvärtom är då de begränsningar studien visar på en brist på kunskap i svenska språket. Enligt teorin om careership kan en inläring av svenska språket betyda att människans habitus utvecklas och att individen ser möjligheter och framgång i livet. Om människan tvärtom inte tar till sig de nya kunskaperna i det nya samhället så motarbetas människans habitus och den hindras från att utvecklas. Detta kan leda till utanförskap från samhället. Enligt Sayads migrationsteoretiska utgångspunkt splittras individens identitet vid migration till ett nytt land och individen blir tudelad. Om individen inte tar till sig det nya landets synsätt och har kvar de gamla perceptionerna kan detta leda till att individen inte blir en del av det nya landets samhälle och framtidsdrömmarna om utbildning och arbete blir då ouppnåeliga.

Den narrativa metoden i form utav livsberättelser har bidragit till att vi fått reda på mycket om varje informants historia kring uppbyggnaden från hemlandet, migrationen till Sverige och upplevelsen av Sverige. Valet av metod har låtit informanterna berätta för oss om hur deras liv såg ut tidigare, hur det ser ut nu och vad de tänker om framtiden. En intervjuguide var bearbetad till intervjutillfällena för att hålla en struktur, dock ställdes det ibland frågor som föll utanför intervjuguiden eftersom vi var intresserade av att få veta mer om intervjupersonen ifråga. Man kan fundera på hur utfallet av intervjuerna blivit om vi använt istället oss av en kvalitativ metod med bestämda frågor, eller en kvantitativ metod, i form utav enkäter. Vi tror inte att vi hade fått tillgång till de historier och livsberättelser som informanterna delade med sig av till oss, och som kom sig rätt naturliga, om vi hade använt oss av den kvalitativa intervjumetoden. Vi tror istället att detta hade gjort att utfallet blivit mer platt och enformigt. Vidare hade en kvantitativ metod i form utav enkäter inte gett oss det utfallet i form utav livsberättelser som vi var ute efter. Vid två intervjutillfällen fick vi använda oss utav en licensierad tolk för översättning eftersom de två informanterna gick på B-nivå på SFI. Vi var medvetna redan innan intervjuerna att risken med att använda sig av tolk är att forskaren inte har någon kontroll över de frågor tolken ställer till

informanten. Dock hade tolken i fråga många års erfarenhet av tolkning och redan innan intervjuerna skapade vi ett förtroende med varandra om vad vi ville få ut av tolkningen och intervjuerna, och tolken berättade hur hennes sätt att tolka gick till.

Som forskare kan man alltid begrunda vilka svar som hade blivit annorlunda om studien utförts under andra förutsättningar. Det kan diskuteras om vi har fått det antal informanter, och den spridning (lands bakgrund) som har behövts för att uppfylla studiens syfte, och när vi nu ser tillbaka på de livshistorier vi blivit tilldelade och all den information vi fått, anser vi att antalet informanter till studien och de bakgrunderna från olika länder, har varit ett givande antal och spridning. Även informanternas könsmissiga uppdelning i studien kan diskuteras. Hur hade utfallet av studien sett ut om vi valt att intervjua lika många män som kvinnor? Kanske hade resultatet då visat att fler informanter hade övergett sina karriärdömmar i hemlandet för att finna nya i Sverige, precis som fallet var för den enda mannen i studien. Dock är detta något vi endast kan spekulera i. Det kan även diskuteras hur utfallet av studien hade blivit om vi valt en SFI-skola i en mindre, eller större stad i Skåne. Vi tror att vi hade fått en bredd på studien om vi valt en skola i en större stad, och mindre bredd om vi valt en skola i en mindre stad.

Den kritik vi kan rikta mot studiens huvudresultat är att de skillnader som informanterna påpekar fanns i utbildning för att få ett arbete i deras respektive hemländer kontra i Sverige kanske inte hade blivit lika stora om informanterna kommit från länder närmare Sverige. Annan kritik kan riktas mot det faktum att hur mycket resultatet än visar på betydelsen av att lära sig svenska och få en utbildning för att känna sig delaktig i det svenska samhället, så är det viktigt att se till den beslutsamhet och vilja som finns hos informanterna. Hur mycket än tecken visar på att det är språket som krävs så är det i slutändan de själva som måste vilja det. Annan kritik vi kan rikta mot vår uppsats är den ringa åldern på våra informanter och deras synsätt på karriär i framtiden. Detta eftersom de dels är nyanlända och inte har så bred uppfattning om hur det svenska samhället fungerar utbildningsmässigt och på arbetsmarknaden, och dels eftersom de endast är 20-år gamla och fortfarande lever på sina drömmar. Äldre informanter hade kanske visat på ett annat resultat där karriärdömmar hade blivit tillsidosatta för ett annat förhållningsätt till utbildning och arbete.

När detta examensarbete snart är till sin ände och vi begrundar de intryck vi fått med oss från mötet med de nyanlända SFI-eleverna kan vi konstatera att det nu finns en tanke hos oss att varje elev har en framtidsdröm om karriär, som inte tvunget måste försvinna bara för att man flyttar till

ett nytt land. Studien har visat oss att framtidsdrömmar om karriär kan leva kvar även i ett nytt land, men sen är frågan vilka begränsningar och möjligheter man själv instiftar för att uppfylla sina drömmars mål. Detta tror vi kan vara bra att ha med sig i tankarna vid en yrkesroll som exempelvis Studie- och yrkesvägledare på en SFI-skola.

När det gäller fortsatt forskning i ämnet nyanlända SFI-elever och deras karriärdömmar i Sverige, anser vi att det hade varit intressant att, om några år, göra en uppföljningsstudie om informanterna och hur det gick med deras karriärdömmar.

8. Referenslista

- Blob Mathias (2004). *Skolintroduktion för nyanlända flykting- och invandrarbarn*. Elanders Digitaltryck, Stockholm AB
- Bunar Nihad (2010). *Nyanlända och lärande- en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. OM- Gruppen AB Bromma
- Carle, Jan (2010): "Pierre Bourdieu och klassamhällets reproduktion" i Månson, Per (red): *Moderna samhällsteorier*. Nordstedts Förlagsgrupp AB, Finland.
- Dalen, Monica (2013). *Intervju som metod*. Gleerups Utbildning AB
- Ehn, Siv (2000). *Flyktingars möte med Sverige – en studie av flyktingkapets erfarenheter*. Akademitryck AB. Sweden
- Franzén, Elsie C. (2001). *Att bryta upp och byta land*. AIT Falun AB
- Giddens, Anthony (2007) *Sociologi*. Studentlitteratur AB, Lund
- Giddens, Anthony (2003), *Sociologi*. Studentlitteratur AB, Lund
- Gruffman, Ulf (2010): "Klassresenärer och kvarstannare" i Lundahl, Lisbeth (red): *Att bana vägen mot framtiden – karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv*. Studentlitteratur, Lund.
- Gruffman, Ulf & Schedin, Gunnar (2010): "Vägledning för vem?" i Lundahl, Lisbeth (red): *Att bana vägen mot framtiden – karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv*. Studentlitteratur, Lund.
- Hodkinson & Sparkes (1997). *Careership: a sociological theory of career decision making*. British Journal of Sociology of Education.
- Johansson, Anna (2005). *Narrativ teori och metod*. Studentlitteratur AB. Lund
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund.
- Lundahl, Lisbeth (red.) (2010). *Att bana vägen mot framtiden - karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv*. Studentlitteratur, Lund.
- Månson, Per (red.) (2010). *Moderna samhällsteorier – traditioner riktningar, teoretiker*. Nordstedts Förlagsgrupp AB, Finland.
- Nihad Bunar "Nyanlända och lärande – en forskningsöversikt om nyanlända elever I den svenska skolan" Vetenskapsrådets Rapportserie 6:2 010
- Repstad, Pål (2007). *Närhet och distans – kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*.

Studentlitteratur, Polen

Rooth, Dan-Olof & Åslund, Olof (2006). *Utbildning och kunskap i svenska*. Stockholm SNS förlag

Schedin Gunnar (red) (2010). *Att bana vägen mot framtiden - karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv*. Studentlitteratur, Lund.

Sayad, Abdelmalek (2004). *The suffering of the immigrant*. Polity Press Ltd, UK

Wigg Ulrika (2008). *Bryta upp och börja om - berättelser om flyktingskap, skolgång och identitet*. Linköpings universitet

Elektroniska källor

Kvalitativ metod:

<http://www.kvalitativmetod.webs.com/intervjuer.htm>

Hämtad: 2013-11-04 kl. 12:45

Svenska akademins hemsida:

http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista

Hämtad: 2013-11-04 kl. 11.03

Skolverkets hemsida:

<http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/vuxenutbildning/sfi>

hämtad: 2013-11-04 kl. 10.39

Arbetsförmedlingens hemsida:

<http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Var-verksamhet/Projekt-och-samarbeten/Etablering-av-vissa-nyanlanda.html>

Hämtad: 2013-12-06 kl. 09.56

Skolinspektionens rapport 2009:3

Diarienummer 00-2008-474

9. Bilaga

9.1 Intervjuguide

Ålder?

SFI-kurs?

Var kommer du ifrån?

Hur länge har du bott i Sverige?

Vad har du för utbildning?

Vad har du jobbat med?

Dåtid

Vad var det som gjorde att du flyttade till Sverige?

Kan du berätta lite om din uppväxtmiljö, hur växte du upp?

Vad arbetade dina föräldrar med?

Hade du några framtidsdrömmar i ditt hemland? Berätta!

Varför just dessa framtidsdrömmar?

Berätta vad det hade krävts för att du skulle uppnå yrkesdrömmar i ditt hemland, exempelvis utbildning, erfarenheter, nätverk?

Vilken var din bild av Sverige innan du kom hit?

Nutid:

Vad betyder karriär för dig?

Har dina framtidsdrömmar om utbildning och arbete förändrats i Sverige, och på vilket sätt i så fall?

Berätta hur du upplever studielivet i Sverige?

Berätta hur du upplever SFI?

Framtid:

Berätta hur dina framtidsplaner ser ut efter SFI-studierna?

Vad tror du kan hindra dig från att nå dina framtida mål? Och vad tror du kan hjälpa dig att lyckas?

Vem pratar du med om ditt yrkes – och utbildningsframtid?

Har du träffat en studie- och yrkesvägledare på skolan, och i så fall på vilket sätt har de varit till hjälp för din framtida karriärplanering?